

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

На Българския
Конституционен съд
 3.10.2000

СТ А Н О В И Щ Е

от БЛАГОВЕСТ ХРИСТОВ СЕНДОВ

народен представител в XXXVIII Народно събрание

по Конституционно дело № 13/2000 г.

Уважаеми дами и господа конституционни съдии,

С определение от 20 септември 2000 г. по к.д. №13/2000 г. съм конституиран като заинтересована страна по делото и ми е дадена възможност да представя писмено становище.

Ползвам се от предоставената ми възможност, като същевременно заявявам, че поддържам молбата на народните представители, податели на искането, въз основа на което е образувано делото, и също моля, то да бъде разгледано във втората фаза на производството в открито заседание.

В подкрепа на съображенията, развити в искането, и наред с тях, моля да имате предвид и следното становище относно конституционносъобразността на решението, прието от XXXVIII Народно събрание на 27 юли 2000 г. за освобождаването ми като

заместник-председател на Народното събрание на Република България /ДВ, бр. 63 от 2000 г./.

Намирам, че това решение на българския парламент противоречи на Конституцията на Република България и моля да го обявите за противоконституционно.

То е прието по предложение на народни представители, които в мотивите на внесения от тях проект за решение са се позовали на чл. 77, ал. 2 от Конституцията, а в подкрепа на предложението са изтъкнали две фактически обстоятелства, за да обосноват крайното си твърдение, че “с тези и *други подобни* действия” /к.м. - Б.С./ съм нарушил “клетвата на народния представител, изискваща във всичките си действия да се ръководи от интересите на народа си”, както и становището си, че в резултат на това “/не мога да заемам/ повече високия пост на заместник-председател” на Народното събрание”.

Самото решение, срещу което е насочено искането, се основава на чл. 5, ал. 1, т. 3 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание /ПОДНС/ - разпоредба, която съдържа две хипотези за предсрочно освобождаване на председателя и заместник-председателите на Народното събрание, като очевидно се визира втората: “/когато е налице/ системно нарушаване на правата и задълженията в рамките на тяхната компетентност”.

Доколкото мотивите към проекта за решение и разпоредбите, на които то се основава и въз основа на които е прието, съставляват своеобразни мотиви на самото решение, те сами по себе си обосновават неговата неконституционосъобразност.

В това отношение ми е напълно известна постоянната практика на Конституционния съд, според която “несъобразяването с разпоредби на ПОДНС никога не може да бъде основание да се обяви за противоконституционен един акт на Народното събрание” /както е посочено, например, в мотивите на решение № 28 от 20 октомври 1998 г. по к.д. № 26/98 г. - ДВ, бр. 123 от 1998 Г./. Ето защо, моля да имате предвид, че доколкото посочвам и чл. 5, ал. 1, т. 3 от ПДНС, на който се позовава самото оспорено решение, това не е за да обоснова несъответствие на това решение с ПОДНС, а оттам и противоконституционност на решението, а за да обърна внимание върху процеса на приемане на това решение върху начина на неговото формулиране, в които всъщност се съдържат основанията за неговата противоконституционност.

Не е спорно, че като един от “другите актове” на Народното събрание решенията също подлежат на контрол за конституционност по реда на чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията и това в конкретния случай Конституционният съд е потвърдил, че определението за допускане за разглеждане на искането по същество. От друга страна, съдът не е ограничен от посочените в искането основания за несъответствие с Конституцията /чл. 22, ал. 1 ЗКС/. По тази причина следва да се счита за допустимо да се разкрие същността на процеса на взимане на въпросното решение, защото тя може да покаже и действително показва “съществуването на такива негови последици, които го поставят в несъответствие с конституционни принципи и норми”, както е отбелязано в мотивите на решение № 15 от 28 септември 1993 г. по к.д. № 17/93 г. /ДВ, бр. 88 от 1993 г.; попр. ДВ, бр. 89 от 1993 г./.

Във всеки случай, не може да не се има предвид в това отношение, че съгласно чл. 5, ал. 1, т. 3 ПОДНС председателят и заместник-председателите на Народното събрание могат да бъдат предсрочно освободени "когато е налице... системно нарушаване на правата и задълженията в рамките на тяхната компетентност". В конкретния случай се касае за предсрочно освобождаване на заместник-председател на Народното събрание, който съгласно чл. 77, ал. 2 от Конституцията подпомага председателя и изпълнява възложените му от него дейности. Ако се вземат предвид мотивите на вносителите на проекта за решение обаче, както и обсъжданията, предшестващи приемането на решението, ще стане ясно, че нито едно нарушение на "правата и задълженията" по смисъла на чл. 77, ал. 2 от Конституцията не е изтъкнато. Както по-долу подробно ще бъде развито, решението е взето по съображения, които нямат връзка с компетентността на един заместник-председател на Народното събрание, както чл. 5, ал. 1, т. 3 ПОДНС я предпоставя и както чл. 77, ал. 2 от Конституцията я определя.

Изхождайки от чл. 77, ал. 2 от Конституцията, може да се приеме, че правомощията на заместник-председателите на Народното събрание са производни от тези на председателя на парламента. Специално по отношение на правомощията на Народното събрание Конституционният съд е имал възможност да отбележи следното /решение № 16 от 10 ноември 1992 г. по к.д. № 25/1992 г., ДВ, бр. 94 от 1992 г./.

"Типичното, основното /в тях/ е, че те са насочени преди всичко към организацията и дейността на Народното събрание. Такива са функциите му по отношение на организацията и ръководството на парламента, подготовката на дневния ред, спазване на вътрешните правила и процедура. Специфични са и представителните му функции. /Когато осъществява такива например във

външнополитическите отношения, той може да изказва виждания и становища, но ако действията му ангажират Народното събрание с поемането на определени задължения, той трябва да бъде специално упълномощен за това или впоследствие тези негови действия трябва да бъдат одобрени от Народното събрание. Във всички случаи представителните му функции се осъществяват в рамките на правомощията /както по продължителност, така и по съдържание/, дадени му от Народното събрание” /к.м. - Б.С./.

Действията, изтъкнати в мотивите към проекта за решение и от народните представители, подкрепили това решение в хода на дебатите, предшестващи приемането му - въвн от въпроса за тяхната оценка, който в този момент не се повдига - въобще не попадат в изразеното от Конституционния съд и изцяло съответстващо на Конституцията разбиране относно съдържанието на правомощията на /заместник-/ председателя на Народното събрание, съответно за “тяхната компетентност” по смисъла на чл. 5, ал. 1, т. 3 ПОДНС, която не може да бъде различна от установената в Конституцията. Ето защо оспореното решение се явява в пряко противоречие с чл. 77, ал. 2 от Конституцията.

От друга страна, визираните в мотивите към проекта за решение и в процеса на обсъждането му действия не обосновават “системно нарушаване” съгласно общоприетото значение на понятието “системно нарушаване” съгласно общоприетото значение на понятието “системност” в българското право. То има нормативно съдържание, което произтича от редица закони, един от които подателите на искането изрично посочват. Освен това, едното от тези действия е въобще оспорено в хода на дискусиата, а вносителите на проекта за решение са се позовали и на “други

подобни действия”, което е в пряко противоречие с изисквания на принципа на правовата държава /чл. 4, ал. 1 от Конституцията/, тъй като е вменено едно неясно, неопределено и неосновано на предварително установени права и задължения обвинение.

Впрочем, това нарушение на Конституцията се отнася за решението като цяло, а не само с оглед на наличието или липсата на основания за неговото приемане, въпреки че липсата на основания, която е в случая очевидна, е сама по себе си равнозначна на произволност. А произволността в действията на държавните органи, включително и на Народното събрание, е в пряко противоречие с принципите на правовата държава.

Ако мотивите за приемането му могат да бъдат сведени до думите на един народен представител, изказал се в подкрепа на решението - “Той злепостави България и трябва да си ходи” - излиза, че парламентът може да издига и сваля членовете на своето ръководство в зависимост от оценката, която парламентарното мнозинство дава на изказванията /мненията/ на един представител на българската общественост, който се оказва и народен представител, и заместник-председател на парламента. При това, възприетият в чл. 4, ал. 2 ПОДНС начин за формиране на ръководството на Народното събрание държи сметка за установения в чл. 11, ал. 1 от Конституцията принцип на политическия плюрализъм. Нарушаването на този принцип, допуснато в случая, означава, че парламентарното мнозинство може конюнктурно и произволно да налага на по-малките парламентарни групи “правилата на играта” и то да “избира” техните представители в ръководството на парламента, доколкото самият ПОДНС поначало допуска такива представители. След като парламентът е приел

правилник за организацията и дейността си, трябва да се очаква, че той е еднакво валиден за всички народни представители и за всички парламентарни групи в течение на цялата легислатура на Народното събрание. След като е допуснато една парламентарна група да участва в ръководството на Народното събрание чрез посочен от нея представител, това следва да бъде спазвано, а не нарушавано с мотиви, които не съответстват на основания, предвидени в ПОДНС.

Впрочем, в своята същност оспореното решение не прави разграничение между задълженията на заместник-председателя на Народното събрание, правата на народния представител /включително това на свободен мандат, произтичащо от чл. 67 от Конституцията/ и правото свободно да се изразява мнение /по чл. 39, ал. 1 от Конституцията/. То смесва качества и придава на изказване /мнение/, направено /изразено/ в едно качество /на общественик/, значение и ефект, каквито то няма - като ангажиращи цялото Народно събрание или като съставляващо нарушение на клетвата на народния представител. Всичко това указва не само на логическата несъстоятелност на решението, но и на неговата правна необоснованост. В случая правната необоснованост се изразява, както бе посочено, не само в недостатъчност на основанията или в неправилност на тяхната квалификация, а в произволното квалифициране на един /и в крайна сметка единствен/ факт като основание за взимане на решението. Намирам и поддържам, че прието по този начин, оспореното решение пряко противоречи на принципа на правовата държава, провъзгласен в чл. 4, ал. 1 от Конституцията и само на това основание следва да бъде обявено за противоконституционно.

Отбелязаното по-горе във връзка с неспособността на решението да направи разграничение между различните качества има значение и на друга плоскост, на която се проявява още едно несъответствие с Конституцията. Касае се за правото свободно да се изразява мнение, установено в чл. 39, ал. 1 от Конституцията. Без да се пренася в производството пред Конституционния съд спорът относно правилността или неправилността на изказаното от мен мнение, заради което съм освободен предсрочно като заместник-председател на Народното събрание, следва да се изтъкне, че оспореното решение не държи сметка, че мнението е изразено извън контекста на правата и задълженията ми като заместник-председател на Народното събрание. Въпреки обаче, че това е очевидно, решението за освобождаването ми изглежда основано върху разбирането, че заместник-председателят на Народното събрание може да изказва становища само от името на Народното събрание и да извършва действия, възложени му само от председателя на Народното събрание. В рамките на неговата компетентност по смисъла на чл. 5, ал. 1, т. 3 ПОДНС, а компетентността е, както се отбеляза, установена в чл. 77, ал. 2 от Конституцията, може да се поддържа такова разбиране. Изрично в този смисъл е и подчертаната част от цитирания по-горе абзац от мотиви към решение на Конституционния съд - с оглед на виждания и становища, които ангажират Народното събрание с определени задължения във външнополитическите отношения. В случая обаче става дума за мнение, отнасящо се до една личност от българската история и поведението на тази личност във връзка със събития от българската история. По този въпрос Народното събрание няма, а и не може да изрази мнение /освен имплицитно, както се получава

чрез въпросното решение/. В качеството ми на заместник-председател на българския парламент не съм упълномощаван и не ми е възлагано от неговия председател да изразявам становище по този въпрос. Изказаното от мен становище по никакъв начин не ангажира Народното събрание и не уронва ничий авторитет, освен че не съвпада с мнението на народните представители, приели решението, и с начина, по който те разбират авторитета на България.

По този начин, чрез решението за освобождаването ми аз се оказвам санкциониран за мнение, изказано в качеството ми на личност и общественик. Ето защо решението непосредствено накърнява личното ми право свободно да изразявам мнение. Дори и Конституционният съд да остане на становището си, изразено в решение № 15 от 28 септември 1993 г. по к.д. № 17/1993 г., поддържам, че случаят, предмет на това решение, е ясно разграничим от настоящия. Мнението, за което аз съм санкциониран, не е изказано в рамките на отношение, подобно /или въобще сравнимо/ на това, в което се е намирал засегнатият от акта на парламента, предмет на посоченото решение на Конституционния съд. То е изразено в контекст, който е напълно извън сферата на компетентност на заместник-председателя на Народното събрание. А съобразно тълкуването на чл. 39, ал. 1 от Конституцията, дадено в решение № 7 от 4 юни 1996 г. по к.д. 1/96 г. /ДВ, бр. 55 от 1996 г./ не може да се поддържа, че качеството на заместник-председател на Народното събрание създава допълнителни ограничения върху правото свободно да се изразява мнение извън изрично предвидените в Конституцията. Още повече обвинението, че се zlepоставя България е също лично мнение, което

обаче е успяло в случая да се материализира в акт на българския парламент. Освен че е спорно и неясно, защото в основата му стои и разбирането, че в дадената ситуация въпросното право може да се упражнява в различен, по-разширен обем от един народен представител в сравнение с един заместник-председател на парламента - то се явява неконституциосъобразен акт на Народното събрание, защото служи като основание на парламента да накаже един негов заместник-председател за изказано лично мнение /макар и по въпрос, свързан с историята на страната/ и защото използва непредвидено в Конституцията основание за ограничаване на правото по чл. 39, ал. 1/.

По тези съображения, като имате предвид основанията, посочени в настоящето становище и тези, изтъкнати в искането, моля уважаемия Конституционен съд да обяви за противоконституционно решението на XXXVIII Народно събрание от 27 юли 2000 г. за освобождаването ми като заместник-председател на Народното събрание на Република България.

В съответствие с досегашната практика на Конституционния съд във връзка с конституционното право на защита, провъзгласено в чл. 56 от Конституцията, моля да проведете заседание при условията на чл. 27, а и сл. от ПОДКС - с участие на заинтересуваните страни.

С уважение

/акад. Бл. Сендов/

3 октомври 2000 г.

София